

Asia: VN/23332/2026

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi datakeskusrekisteristä

Lausunnonantajan lausunto

Soveltamisala: 0,5 megawatin raja-arvo ja turvallisuuspoikkeus (1 §)

Omakotiliitto ei ota kantaa raja-arvoon, mutta korostaa että rajan on mahdollistettava riittävän kattava kansallinen tilannekuva ja asiaa koskeva EU--säätely. On tärkeää, että teknisesti ja toiminnallisesti samaan kokonaisuuteen kuuluvien rakennusten sekä peräkkäisten toteutusvaiheiden tehot lasketaan yhteen, jotta ilmoitusvelvollisuutta ei voida kiertää hanketta pilkkomalla. Turvallisuuspoikkeus on ymmärrettävä, mutta poikkeuksen soveltamisala tulee rajata täsmällisesti ja sen vaikutukset kansalliseen kokonaiskuvaan arvioida.

Ilmoitusvelvollisuuden ajankohta (5 §)

Omakotiliitto katsoo, että ilmoitus tulisi ennakoivan tilannekuvan kannalta tehdä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta tietoja voidaan hyödyntää sähköjärjestelmän, verkkoinvestointien, infrastruktuurin, alueidenkäytön ja huoltovarmuuden suunnittelussa ennen hankkeen keskeisten ratkaisujen lukkiutumista. Omakotiliitto pitää erittäin tärkeänä datakeskushankkeiden kansallista kokonaishahmotusta, jotta voidaan aidosti tarkastella koko Suomen tilannetta ja välttyään alueristiriidoilta.

Ilmoituksen yhteydessä toimitettavat tiedot sekä tietojen toimittamisesta poikkeaminen (6 §)

Omakotiliitto pitää tärkeänä, että ilmoitettavat tiedot kattavat sähkön tehontarpeen ja kulutuksen lisäksi verkkovaikutukset, tulevat infrastruktuuritarpeet, kulutusjouston, energiavarastot ja hukkalämmön hyödyntämisen. Tietopohjan tulee mahdollistaa hankkeiden alueellisten ja valtakunnallisten yhteisvaikutusten arviointi. Tietojen toimittamisesta poikkeamisen tulee olla tarkkarajaista, jotta poikkeukset eivät heikennä rekisterin kattavuutta tai viranomaisten mahdollisuutta arvioida vaikutuksia sähköjärjestelmään ja kotitalouksien kustannuksiin. Omakotiliitto katsoo, että myös vedenkulutukseen liittyvät kysymykset ovat keskeisiä, joita ei ole esityksessä nyt huomioitu. On myös tärkeää, että ei velvoiteta keräämään moninkertaisesti samoja tietoja, vaan pyritään hyödyntämään olemassa olevia tietovarantoja tai keräämään vain sellaista tietoa, mitä ei ole saatavilla muista tietolähteistä.

Muutoksista ilmoittaminen ja muutositilmoitusten ajankohta (7 §)

Muutosilmoitusvelvollisuuden tulee kattaa määräysvaltaa, omistusta ja ylläpitoa koskevien muutosten lisäksi hankkeen keskeyttäminen tai päättymisen sekä olennaiset muutokset datakeskuksen toiminnan laajuudessa, tehontarpeessa, sähkönkulutuksessa ja verkkovaikutuksissa. Ilmoitus on tehtävä viipymättä, jotta rekisterin tilannekuva säilyy ajantasaisena ja sitä voidaan käyttää sähköverkon ja energiantuotannon tarpeiden ennakointiin.

Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus, tietojenantovelvollisuus ja tietojen luovuttaminen (10, 11 ja 12 §)

Huoltovarmuuskeskuksella tulee olla riittävät tiedonsaantioikeudet kattavan ja ajantasaisen tilannekuvan muodostamiseksi. Samalla tietoja on voitava luovuttaa toimivaltaisille viranomaisille siinä laajuudessa kuin sähköjärjestelmän, verkkoinvestointien, alueidenkäytön ja huoltovarmuuden ennakointi edellyttää. Salassa pidettävät tiedot on suojattava, mutta vuosittaisen julkisen yhteenvedon tulee olla riittävän informatiivinen, jotta datakeskusten sähkönkäytön, verkkovaikutusten ja yhteisvaikutusten kehitystä voidaan arvioida avoimesti.

Voimaantulon ajankohta sekä siirtymäaika rakentamisvaiheessa ja toiminnassa olevien datakeskusten osalta (15 §)

Omakotiliitto pitää erittäin tärkeänä, että mahdollisimman pian edistetään datakeskusinvestointien lainsäädäntökehikkoa, josta tämä rekisteriä koskeva laki on yksi asia. Lain voimaantulo 1.1.2027 ja rakentamisvaiheessa tai toiminnassa olevien datakeskusten ilmoittautuminen 30.6.2027 mennessä vaikuttavat lähtökohtaisesti perustelluilta. Omakotiliitto painottaa, että siirtymäajan toteutuksessa on varmistettava, että kansallinen tilannekuva saadaan mahdollisimman nopeasti kattavaksi myös jo toimivien ja rakenteilla olevien datakeskusten osalta eikä tiedonkeruuseen synny olennaisia katveita

Huoltovarmuuskeskuksen tehtävä ja sen resursointi

Huoltovarmuuskeskuksen tehtävä rekisteri-, valvonta- ja tilannekuvaviranomaisena on keskeinen. Tehtävään on osoitettava riittävät henkilöstö-, tietojärjestelmä- ja analyysiresurssit, jotta toiminta ei jää pelkäsi ilmoitusten vastaanottamiseksi. Rekisteritietoja tulee kyetä yhdistämään, analysoimaan ja välittämään päätöksenteon tueksi erityisesti sähkön riittävyden, verkkovaikutusten, huoltovarmuuden ja hankkeiden yhteisvaikutusten arvioinnissa. Omakotiliitto esittää, että huoltovarmuuskeskus tekee tiivistä yhteistyötä asiassa jatkossa eri sidosryhmien kanssa, kuten Suomen Omakotiliitto, joka tavoittaa suoraan valtakunnallisesti kotitalouksia jäsenkuntansa kautta.

Muut esitystä koskevat huomiot

Suomen Omakotiliitto ry kiittää mahdollisuutta osallistua 14.9.2026 pidettyyn kuulemistilaisuuteen Säätytalolla ja antaa asiantuntijalausunto asiaan pientalo- ja vapaa-ajan asukkaiden näkökulmasta.

Omakotiliitto on sitoutumaton ja yleishyödyllinen kansalaisjärjestö, jossa on jäseniä lähes 70 000 (kotitaloutta), noin 230 paikallisessa jäsenyhdistyksessä. Omakotiliitto toimii pientalo- ja vapaa-ajan asukkaiden alan ainoana valtakunnallisena edunvalvoja. Suomessa on lähes 1,1 miljoonaa omakotitaloa ja noin 0,5 miljoonaa vapaa-ajan asuntoa. Omakotitaloissa asuu lähes 2,7 miljoonaa ihmistä ja vapaa-asuntoja käyttää puolestaan noin 2,5 miljoonaa ihmistä.

Omakotiliitto tarjoaa jäsenilleen monipuolisia palveluita, neuvontaa (kuten rakentaminen, energia-asiat, lakineuvonta, pihaneuvonta) sekä tietoa asumiseen liittyvästä lainsäädännöstä.

Omakotiliitto pitää datakeskusrekisteriä tarpeellisena ensimmäisenä askeleena ja kansallisen tilannekuvan parantamista välttämättömänä asiana. Esitys on kuitenkin ennen kaikkea tiedonkeruu- ja tilannekuvalaki, eikä se itsessään ratkaise datakeskusten sähkönkäytön, verkkoinvestointien tai kustannusten kohdentumisen vaikutuksia kotitalouksiin.

Omakotiliitto toteaa, että esityksen merkittävä puute omakoti- ja vapaa-ajan asukkaiden näkökulmasta on, ettei siinä arvioida riittävästi datakeskusten vaikutuksia kuluttajien sähkön hintaan, sähkön riittävyyteen, siirtomaksuihin tai kanta- ja jakeluverkkoinvestointien kustannusten jakautumiseen.

Jatkovalmistelussa tulee arvioida, miten rekisterin tietoja käytetään sen varmistamiseksi, etteivät datakeskusten edellyttämät energia- ja verkkoinvestoinnit nosta kohtuuttomasti kotitalouksien asumiskustannuksia. Datakeskusten tulee osallistua täysimääräisesti niiden vuoksi tarvittavien verkkoinvestointien kustannuksiin. Omakotiliitto pyytää työ- ja elinkeinoministeriötä esittämään, millä konkreettisilla jatkotoimilla, missä aikataulussa ja minkä viranomaisen vastuulla varmistetaan kuluttajansuoja datakeskusrakentamisen nopean kasvun aikana.

Omakotiliitto painottaa, että tarvitaan myös menettelyt datakeskushankkeiden alueellisten ja valtakunnallisten yhteisvaikutusten arvioimiseksi. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon sähköjärjestelmän ohella vaikutukset paikalliseen sähköverkkoon, maankäyttöön, liikenteeseen, maisemaan ja lähialueiden asukkaisiin. Hukkalämmön hyödyntämisen, kulutusjouston ja energiavarastojen tulee muodostua tosiasiallisiksi hyödyiksi, ei ainoastaan rekisteriin ilmoitettaviksi suunnitelmiksi. Investointeja tarvitaan Suomeen, mutta niiden kustannuksia ei tule siirtää kotitalouksien ja asumisen kannettaviksi.

Omakotiliitto jatkaa mielellään yhteistyötä asiassa.

Kunnioittavasti

Suomen Omakotiliitto ry

Marju Silander	Jukka Malila
toiminnanjohtaja	puheenjohtaja

Silander Marju
Suomen Omakotiliitto ry